

Na *Koroškem* so bili z velikimi častnimi svetinjami poslavljeni:

Bratje Moro za posebne žlahne sukna mnogih barv,

Rosthorn in Dikman v Prevalu za umetno napravo mnogoverstne rovljene železnine,

Ferd. grof Egger v Bistrici in Lipici tudi za enako železnino,

Paul in Edmund baron Herbert v Celovcu za mnoge svinčene beline.

Pohvalne pisma so prejeli:

J. Rienerjeve fužine (v Belaku) za posebno dobro jeklenino,

Gust. grof Eggerjeve fužine za dobro jeklenino.

K. grof Christallniggove fužine za zboljšanje naprav pri izdeljavi sirovega železa.

Na *Štajarskem* so bili s častnimi svetinjami poslavljeni:

B. Vivatova steklarnica ali glažuta (poleg Marburga) za dobro in cenó sklenovino (glažovino).

J. Perger v Gradcu za posebno umetno izdelane puške.

Pohvalne pisma so prejeli:

P. žl. Putzerova železnarnica (poleg Cela) za umetno porabo odpadkov pri izdeljevanju šinj;

F. Rotsch za posebno lepe gladeže;

J. Fritz v Gradcu za posebno dober klavír.

Pohvaljene so tudi bile:

Ženi K. Zinicova in A. Naglicova in pa dekleti K. Naglicova in M. Safarova iz horvaške granice za tako delječ poslano in od njih izdelano predivo.

Potovanje po okrajnah nebá.

(Dalje.)

„Če je pa že le res, da nas tû in tam oči zape-ljujejo, na koga se pa čemo v prihodnje zanašati?“

Le zdravega uma in pameti nikar ne zanemarjajte! Preden kaj o tem verjamete, dobro presodite: je li tudi mogoče ali ne. Sicer mislim, da vam ni neznan, koliko vam bistroumnost zvezdogledov pomaga; kaže vam to vsaka pratika. Al nam zvezdogledi ne povedó natanko vsako leto: kolikokrat bo solnce in luna mraknila? in še celó ob kateri uri in ob kateri minuti se bo to zgodilo? Če bi ne bili v pratiki oznanila brali, če bi ne bili zvezdogledi popred tega prerajali, bi utegnile vas stare babje vraže v grozen strah pripraviti, da bi se vam kaj hlače tresle. Vsak se bo še spominjal velikega solnčnega mraka v letu 1842. Pratique so ga bile naj pred n-znanile in še s prižnic so vam oznanovali, kaka tema bo pri jasnem nebu vladala, — pa vse to še le ni moglo vas babjih vraž oteti! Komaj se stemní, so že nekteri kričali: „Sodni dan je, svet se bo pogreznil, vsega bo konec!“ Še Dunajčani si posmehovaje pripovedujejo, kak strah je branjevke na „Naschmarktu“ prevzel. One, ki so sicer žive podobe prederznosti, da se ne vstrašijo živega vruga ne, so bile skorej groznega strahu obno-rele; poderle so štante, padle ena čez drugo — pa ne v lase kakor je sicer njih navada — ampak v omedlevico. — Kdo bi vam bil mogel to prerokovati, kakor zvezdo-gledi, ki beró v bukvah stvarjenja, ki jih je vsegamogočni Bog na nebu milostno odperl? Oni so naj pred s pomočjo svojih očí in pripravnih daljnogledov nebo pregledovali in si znamenitne reči zapazili, oni so tisuč in tisuč let dogodivšine zvezd neutrudljivo nabirali. Vedno so si prizadevali boljšega orodja napraviti si, da so mogli bolj natanko stvari na nebu pregledovati, njih velikost, od-

daljenost in pota premerjati. Kar so prerajali in pre-merili, niso pred poterdili, dokler niso zvezde na nebu znajdenih resnic dokazale. Kdo bi pač še dalje dvomil, da bi taka poštena neutrudljivost in toliko prizadevanje nobenega žarka resnice ne dalo? S tem so se zvezdo-gledi naučili, kako se morejo prikazni na nebu ne le za kakih sto let naprej oznanjati, ampak za tisuč in tisuč let. Najdba ene resnice je k drugi znajdbi pripomogla: Možje naj bistrejšega uma, kar jih poznamo, so se vzdignili za najdbo resnic, — za Kopernikom so prišli Galilej, Newton in Kepler. Zadnji je na dela prejšnjih ne-premakljive postave opiral, ktere nas učé prerajtovati pota svetov ter nam kažejo vsakdanje mesto zvezde na nebu. Keplerjeve postave so se po Tiho Brahe-tovih skušnjah naj pred poterdile, in od tistega časa do današnjega dneva jih poterdujejo skušnje celih dve sto let. Vsak vnovič najden planet spričuje veljavnost Keplerjevih resnic. Ko je William Hersel 1781 Urana najdel, so zamogli s pomočjo Keplerjevih postav že v 4 letih prerajtati, da Uran v 84 letih krog solnca priplava. Ko je leta 1801 Piacci najdel Cerero, pa v kratkem potem zbolel, da je ni mogel več ogledovati, je ni mogel po zadobljenem zdravju zopet najti. Nobeden mu je bi ne bil vedil pomagati iskati, ko bi ne bilo Keplerje-vih postav; z njimi pa so prerajtali, na katerem mestu neskončnega neba Cerera tičí. Novo spričbo poterjenih postav je prinesel Hallejev komet, ki se je bil nekaj čez 70 let našim očém skríl. Po teh postavah se je nje-gova pot prerajtala, in, glej, ob prerokovanem času se je pokazal! Ali to ni živo spričevanje velikih resnic naravnih postav, po katerih se svetovi gibljejo? Zdaj saj ne bote več prerokovanja zvezdogledov la za zgolj uganjevanje imeli, ki se včasih spolnuje, naj večkrat pa ne. Kako lepo govori Littrow v svojih bukvah z naslovom „Wunder des Himmels“ (čuda na nebu): „Ktera dru-zih učenost“ — pravi — „ki se ne opira na matema-tiko, daje tako natančne zapopadke in spričala? Na polji te učenosti ni tistega brezumnega in pokvarjenega govorjenja, ne tiste nesrečne teme, ki v nekterih drugih učenostih kakor plevél poraša ter cvetlice zadušuje. Ra-čunstvo (matematika) nas učí spoznavati resnico, veleva zametovati vraže in kvante“ itd.

(Dalje sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Kopra v Istrii 30. nov. Pametni in spre-vidni tukajšni možje stranoma talijanskega, stranoma po-talijančenega naroda, kateri so od nekdej, pa morebiti deloma tudi po krivici, veljali kot protivniki slavjansčine, so vendar, kakor se čuje, resno začeli spoznavati, da v deželi, kjer je večina stanovavcov slavjanskega na-roda in jezika, je živa potreba dati priložnost ali celó naložiti dolžnost mladini, da se učí po šolah slavjanskega jezika, ki ga bo prihodnje potrebovala v djanskem življenji, naj že je v duhovnem, pravoslovskem, zdravniškem ali kte-rem koli stanu, ki ima z ljudstvom opraviti. In slišali smo — sceloma nenadno — da so oni možje objavljali svoja željo, da bi se kmali ustanovila na kopriškem gim-nazji tudi učiteljska stolica za slavjanski jezik (kte-remu so tukajšni Talijani začeli réči „lingua slava“, in pozabljati počasi nekdanjo zabavljivo ime „lingua schiava“). Nadjati se tedaj smemo, da ni več tako daleč oni čas, ko se bo spolnila pravična želja, ki je tudi želja sl. de-želskega poglavarstva, in da se bo doversila slav. stolica kakor hitro se bo odstranilo še nekaj zaprék, ki še dozdej ovirajo vpeljavo njeno. Tako bo Koper, kte-rega tri strani: Boždraga, Zubenaga in Griža (od tod morebiti tudi tû stanujoča naj bogatejša rodo-vina Grizoni) še pričujejo njega starodavni izvir, sča-

soma spet po malem pridobil, kar je zgubil o teku časa. Tudi cerkev, o kateri sem lani v 63. listu govoril, se imenuje zdaj *chiesa slava* (slavjanska cerkev). Lepo je to in pravično! Verdelski.

* *Iz Maribora 30. nov.* V „Novicah“ smo brali, da se slovansko duhovništvo sekovske škofije zlo zavjema za škofovski sedež v Mariboru, ako bo od metropolita solnogradskega visoki vladi in sveti rimski stolici predložena prošnja zavoljo zedinjenja slovenske strani sekovske škofije z labudsko se vresničila, in da velike prineske podpisuje razun enega edinega dekanata. Gosp. dopisovatelj ni bil dobro podučten, ko je to poslednje terdil, zakaj iz zapisnikov zdaj vidimo, da so vsi slovenski dekanati lepe prineske podpisali, in ravno smo vidili tudi zapisni list ptujskega dekanata, kateri je 4000 fl. podpisal. Ker „Novice“ v nobeni reči enostranosti ne ljubijo, bojo rade popravile uno pomoto.

Iz Siska 26. nov. Ker so koruzni magacini že precej izpraznjeni, ni pričakovati, da bi cena kaj padla, in to toliko manj, ker ni misliti, da bi se novega blaga še posebno veliko pripeljalo. Poslednji teden se je nakladalo blago skor le v Karlovec; 3000 vaganov pšenice je šlo po 7 fl. 48 do 50 kr., 5000 vag. koruze banaške po 4 fl. 36 do 48 kr., ječmen po 2 fl. 20 kr. V Karlovcu se cena visoko derži. V Banatu cenijo kibljo pšenice po 12 fl. 24 do 36 kr., soršice po 9 fl. 12 kr. do 10 fl., reži po 9 fl. do 9 fl. 24 kr., ovsu po 3 fl. 48 kr. do 4 fl., koruze v storžih po 5 fl. 12 do 5 fl. 48 kr.

Iz Ljubljane. Slovník slovenski se je zdaj pridno natiskovati začel. Pismenke, čveterne oblike in čisto nove, so kaj lične in tudi papir je lep, ker svitli knezoškof želé, da delo, kterege stroški so cenjeni na kakih 15.000 fl., bo v notrajni izdeljavi in unanji obliki izverstno. Komaj so gosp. knez določili ta znesek domorodni napravi, so že spet blagovolili podariti tukajšni bogoslovnici kapital z 8000 fl., kterege obresti (na leto 400 fl.) se imajo obračati za nakupovanje bukev, za novoposvečene mašnike. Pač lep pripomoč. — Somenj sv. Ošpete je končan. Kramarji ga ne štejejo med najslabeje, posebno na somenji dan se je snidilo nenavadno veliko ljudi. Živine pa so pripeljali tabart malo. — Te dni so naročili gosp. fajmošter Pajk pri M. Divici v Polji 12 iztisov gosp. Zalokarjevega „umnega kmetovanja in gospodarstva“ s sledečim pismom: „V moji fari zna skor v vsaki hiši kdo brati, v nekterih hišah vsi. Da bi imeli moji farmani, ki se s kmetijstvom pečajo, o dolzih zimskih večerih koristno berilo, pošljite mi za priloženih 9 fl. 12 bukev „umnega kmetovanja“; darovati hočem vsaki 10terih vasi, ki so v moji fari, ene take bukve s poročilom, da naj se zimskie večere zbirajo gospodarji v kateri koli hiši, in naj vsak večer beró en kos kmetijskega nauka tako, da tisti, ki je branja naj bolj vaje, bukve bere, drugi pa poslušajo, in kadar je za en večer namenjeni del prebran, naj se začno pomenjati o tem, kar se je bralo. Vsak ima pravico, bukve pozneje si še za en čas izposojevati, ako želi še kakošno stvar bolj natanko prevdariti ali si morebiti kaj zapisati. Nadjam se, da umni možaki naši se bojo z veseljem lotili tega berila, v katerem bojo marsiktero zernice našli, ki bi utegnulo stoteri dobiček donášati, zraven tega si bojo na naj lepšo vižo dolgi čas zimskih večerov krajšali.“ — Reči moramo, da nas je ta blaga misel častitega gosp. fajmoštra serčno razveselila in da je želeti, da bi se ravnalo na prav veliko krajih tako! — Od več strani in že večkrat se nam je povedalo, da po deželi nekteri oddajajo deleže svojega državnega posojila skor po nič, in da se tudi tacih nepoštenih ne manjka, ki prekanjajo nevedne ljudi, da jim pro-

dajajo svoje deleže skor po nič. Potrebno se nam tedaj zdí, ljudi o tem svariti in jih škode varovati ter povedati: naj se nikar ne dajo zapeljevati o tem in se ne prihiteti o prodaji; če pa že morajo svoj delež spečati, naj ga prodajo saj vestnim ljudém; v Ljubljani so kupci, ki za poštene procenete po kursu kupujejo te obligacije.

Novičar iz mnogih krajev.

Po višjem sklepu neha obsedni stan tudi Erdeljskega 15. dan t. m. in na mesto vojaških sodnij ima stopiti navadna sodna ravnava. — C. k. ministerstvo notrajnih oprav je ukazalo dotičnim uradnijam, da pri vsaki živinski kugi naj si na vso moč prizadevajo pozvediti: kako in odkod se je začela bolezen, in zdravniki naj natanko popisujejo znamenja njene na živi in v razteleseni živini. — Tisto iz Dunaja zanešeno novico o premembi nekterih ministerstev, je oklical dunajski vradni časnik za prazno govorico. — Še ne bo pravoslovcev zmanjkalo; letos se jih učí le na dunajskem vseučilišču 900. — Iz Kartuma se piše, da so tudi ondi z veliko slovesnostjo praznovali god presv. avstrijskega cesarja; provikar dr. Knobleher je napravil veselico na barki „stella matutina“ zvečer pred godom, drugi dan pa je bila sv. maša v kapeli katoliških misio-narjev, in zvečer spet pri ondašnjem konsulu večerja. — Iz Černovica na Dunaj naznanjena žitna cena že dokazuje perve znamenja, da je rusovska vlada prepovedala izvožnjo žita; pšenica se je berž podražila za 48 kr., koruza pa za 1 fl. 36 kr. vagan, in bojé se, da se bo še bolj. — Kolere na Francoskem je konec; do 19. nov. je pograbila 120.760 ljudi. — 30. nov. je začel pruski kralj državni zbor z nagovorom na zbrane poslance, v katerem upanje izgovarja, da se bo morebiti kmali našla pot k porazumljenju v vojsko zapletenih vlad; in da terdno z Austrijo in Nemčijo zvezana pruska vlada se bo zvesto poganjala za mirno spravo; če bi pa vendar utegnula vojska biti, se ima njegova armada tudi pripraviti za to. — Iz Sevastopolja pa ni nič novega; Francozi in Angleži mečejo vedno bombe v terdnjavo, ktera pa po naznanilu Menšikova do 24. nov. ni veliko škode terpela. Knez Menšikov je v severni terdnjavi Konstantinovi. Princ Napoleon in vojvoda Cambridge prideta iz Carigrada še le, kadar bo 40.000 novih vojakov v Krim dovoženih. Pred spomladjo, ktera se pa v Krimu že mesca svečana (febr.) začinja, ne bo vojske, ker si zedinjena armada lesene hiše za stanovanje napravlja (1000 jih je že res na poti iz Angleškega) in se ji pošiljajo od vsih krajev kožuhi (samo na Ogerskem je bilo za angleške vojake nakupljenih 12.000) in pa plajši, volnate spodnje hlače in nogovice iz Malte za francosko armado. „Moniteur“ naznanja, da le neobhodno potrebne barke bojo ostale pred Sevastopoljem; kam bojo šle vse druge, se ne vé. Rusovska armada v Krimu se zmiraj pomnožuje, pa tudi v Besarabijo je gré veliko iz Podolja in Ukrajne. Takim pripravam nasproti je poslednji govor Palmerstona v Parizu pač le „rajtinga brez birta“, ako pravi, „da se mora carova moč popolnoma vničiti in za vse vedne čase!“ — Perzija se noče zediniti s Turki. — Deržavni zbor v Madridu je 30. nov. z 206 glasovi zoper 21 kraljevi tron oklical za podlago nove španjske konstitucije. Espartero je izvoljen za predsednika državnega zbora, O'Donnell pa za namestnika. Za predsednika v ministerstvu je kraljica izvolila Espartera, vsi drugi stari ministri so ostali, le za vunanje oprave je na novo Lucjavaga, za pravosodje pa Aguerre izvoljen. — V Rimu je v dvorani Vatikana 20. nov. bil pod predsedništvom treh